

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»
Навчально-науковий інститут психології**

Кафедра психології

Трофименко Анна Ярославівна

УДК 005.32:159-051]“364”

Кваліфікаційна робота

Особливості мотивації вибору професії психолога під час війни

053 «Психологія»
«Організаційна психологія»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних доробок.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ А.Я. Трофименко

Науковий керівник

Сингаївська Ірина Валентинівна, кандидат
психологічних наук, професор, професор
кафедри

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПСИХОЛОГА ПІД ЧАС ВІЙНИ	6
1.1.Особливості діяльності психолога під час війни	6
1.2.Методи діяльності сучасного психолога	8
1.3.Причини вибору професії психолога	16
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2.ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ПСИХОЛОГА ПІД ЧАС ВІЙНИ	25
2.1.Організація та методики дослідження	25
2.2.Результати дослідження особливостей мотивації до професійної діяльності майбутніх психологів	29
Висновки до розділу 2	48
РОЗДІЛ 3.РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ПСИХОЛОГА ПІД ЧАС ВІЙНИ	50
3.1.Тренінг з вибору професії психолога під час війни	50
3.2.Рекомендації щодо вибору професії психолога під час війни	58
Висновки до розділу 3	59
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	69

ВСТУП

Уже більше двох років українці живуть із постійним відчуттям страху. Його посилюють звуки повітряних тривог, вибухів, обстрілів і залпів артилерії. Це активує реакцію на виживання в складних умовах, відому як "бийся, тікай або завмири". Реакція регулюється різними гілками нервової системи: симпатичною – вона відповідає за "бийся або тікай" – і парасимпатичною – "сповільнюйся й завмири". Обидві системи створені для того, аби тримати людину в балансі під час стресів та нормалізації стану.

Під час війни картина змінюється: стрес зашкалює, баланс у мозку порушується й починає переважати парасимпатична система. Вона призводить до появи змін у поведінці, "вимикаючи" усі емоції. Це необхідно для того, щоб людина могла ефективно функціонувати задля виживання. Результати досліджень науковців із медичної школи в Єрусалимі свідчать, що під час війни реакція психіки людини буває різною: від помірного і тимчасового стресу, до важких психічних травм, які мають негативні наслідки для здоров'я, включаючи депресію, зловживання психотропними речовинами і посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Дослідження, проведене науковцями із США, доводить, що травматичні події війни можуть мати довгостроковий вплив на здоров'я та благополуччя.

Згідно з останніми статистичними дослідженнями кількість людей, які звертаються за допомогою до професійних психологів, незмінно зростає в усьому світі. Частково причинами цього є глибокі геополітичні та соціальні зміни, під впливом яких перебуває сучасний світ, в якому конфлікти та воєнні події залишаються вкрай актуальними. Враховуючи реалії сьогодення в Україні, а саме війну, робота психолога стає надзвичайно необхідною частиною життя. Сучасна Українська психологія зараз вперше функціонує під час війни, тому вкрай необхідним є аналіз діяльності психологів під час воєнного конфлікту. Незалежно від тривалості війни та її характеру, вона завжди негативно впливає на психологічний стан кожної конкретної людини та суспільства в цілому та є неймовірно важким випробуванням. Війна завжди вимагає не лише фізичної

витривалості, але й емоційної стійкості та психологічної підтримки, яку люди можуть отримувати в першу чергу у професійних психологів, чия діяльність під час війни стає просто життєвою необхідністю.

В дипломній роботі буде досліджено різні аспекти роботи психологів в контексті воєнних подій, окреслено ключові завдання, які стоять перед представниками професії психологів в даних умовах, визначено важливість їхньої ролі. Також будуть розкриті декілька найбільш затребуваних напрямків роботи психологів під час війни. Але головне – буде досліджена мотивація вибору професії психолога під час війни.

Мета: теоретично проаналізувати та емпірично дослідити особливості мотивації вибору професії психолога під час війни

Завдання роботи:

1.Здійснити теоретико-методологічний аналіз особливості діяльності психолога під час війни.

2.Проаналізувати причини вибору професії психолога.

3.Здійснити емпіричне дослідження особливостей мотивації вибору професії психолога.

4.Сформулювати рекомендації щодо вибору професії психолога під час війни.

Об'єкт дослідження: діяльність психолога під час війни.

Предмет дослідження: мотивація вибору професії психолога під час війни.

Методи дослідження: Емпіричні дослідження (метод спостереження, реальний експеримент, емпіричний опис, складання графіків, таблиць) теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, моделювання) і емпіричні (Методика «Мотивація навчання у ВНЗ» Т. Ільїна, «Мотивація професійної діяльності» (методика Замір в модифікації Реана), «Діагностика мотиваційної структури особистості» В. Е. Мільман, методика «Якоря кар'єри» Е.Шейн).

Наукова новизна: Робота полягає у всебічному дослідженні специфічних мотиваційних факторів, які впливають на вибір професії психолога в умовах війни. Вперше здійснено порівняльний аналіз мотиваційних пріоритетів

студентів та професіоналів, що почали свою кар'єру під час війни. Досліджено вплив соціально-економічних умов та особистого досвіду травматичних подій на рішення вибрати професію психолога. Проведено емпіричні дослідження, які дозволили ідентифікувати нові мотиваційні типи та психологічні профілі фахівців, залучених до цієї діяльності під час війни

Практичне значення: дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення системи підготовки та підтримки психологів в умовах війни. Зокрема, рекомендації щодо адаптації навчальних програм та професійного відбору дозволять залучити до професії найбільш мотивованих та підготовлених фахівців. Розроблені підтримуючі програми для практикуючих психологів допоможуть знизити рівень професійного вигорання та підвищити ефективність їхньої роботи. Результати дослідження також можуть бути використані державними органами та неурядовими організаціями для розробки та впровадження програм підтримки психологів, що сприятиме покращенню якості психологічної допомоги населенню, постраждалому від війни.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (69 найменування) та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи - 105 сторінок, основний обсяг - 70 сторінок. Робота містить 14 таблиць, 3 рисунків, 6 додатки (на 20 сторінках).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО-ПСИХОЛОГА ПІД ЧАС ВІЙНИ

В першому розділі розкрито такі теми, як діяльність психолога під час війни набуває особливого значення та вимагає специфічних знань і навичок. Діяльність сучасного психолога під час війни характеризується такими особливостями, як робота з травмою психологи допомагають людям справлятися з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР) та іншими наслідками травматичних подій. Психологічна підтримка військових і їхніх сімей, забезпечення підтримки як на передовій, так і після повернення додому, а також допомога родинам військовослужбовців у подоланні тривог та стресів. Кризове консультування надає негайної психологічної допомоги в кризових ситуаціях для зменшення гострих стресових реакцій. Реабілітація та відновлення розробка і впровадження реабілітаційних програм для фізичного, психологічного та соціального відновлення постраждалих. Освіта та підготовка, проведення навчальних програм і тренінгів для інших фахівців, а також психоедукація населення щодо подолання психологічних наслідків війни. Етичні аспекти: дотримують конфіденційності та етичних стандартів, розв'язання етичних дилем у складних ситуаціях. Міжнародна співпраця, обмін досвідом з міжнародними організаціями та участь у гуманітарних місіях. Ці аспекти підкреслюють важливість психологічної підтримки в умовах війни та необхідність спеціалізованих знань і навичок для ефективної роботи. Також в розкрито тему методів діяльності сучасного психолога. Індивідуальне консультування: КПТ, психоаналіз, гуманістична терапія. Групова терапія: психодрама, групи підтримки. Сімейна терапія: системний підхід, стратегічна терапія. Кризове втручання: техніки негайного реагування, психологічна перша допомога. Реабілітація: мультидисциплінарні програми, розвиток навичок самопомоги. Психоедукація: просвітницька діяльність, навчальні тренінги. Та розкрито ще одну тему причини вибору професії психолога під час війни. Допомога постраждалим: бажання підтримати людей, які переживають важкі

психологічні травми та стрес через воєнні дії. Почуття обов'язку: відчуття морального обов'язку допомагати співвітчизникам у важкий час. Особистий досвід: власні переживання або досвід війни можуть мотивувати надавати психологічну підтримку іншим. Потреба у фахівцях: в умовах війни значно зростає потреба у кваліфікованих психологах, що створює попит на цю професію. Професійний розвиток: війна ставить нові виклики, що дозволяє психологам розширювати свої знання і навички у сфері кризового втручання та реабілітації. Соціальна відповідальність: бажання зробити внесок у відновлення і стабілізацію суспільства під час і після війни.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ПСИХОЛОГА ПІД ЧАС ВІЙНИ

В другому розділі розкрито такі теми, Організація та методики дослідження та результати дослідження особливостей мотивації до професійної діяльності майбутніх психологів. Було використано такі методики: Мотивація навчання у ВНЗ, Мотивація професійної діяльності (методика К. Замір в модифікації А. Реана), Мотивація професійної діяльності (методика К. Замір в модифікації А. Реана), Опитувальник кар'єрних орієнтацій «Якоря кар'єри» (Е. Шейна, переклад і адаптація В.А.Чікер, В.Е.Вінокурова). Після завершення нашого емпіричного дослідження ми прийшли до важливих висновків щодо ролі професійної мотивації у формуванні майбутніх фахівців у галузі психології. Отримані результати свідчать про те, що професійна мотивація виявляє суттєвий вплив на професійний, соціальний та особистісний розвиток студентів.

У нашому дослідженні ми виявили, що більшість студентів, які навчаються на спеціальності "Практична психологія" факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, мають позитивні навчальні мотиви. Вони вважають придбання знань основною метою своєї навчальної діяльності. Крім того, виявлено, що внутрішня мотивація є найпоширенішою серед студентів у відношенні до їхньої професійної діяльності, а лише частина студентів використовує зовнішні позитивні мотиви, такі як заохочення, похвала та підтримка.

За допомогою методики "Діагностика мотиваційної структури В.Е.Мільмана" ми встановили, що серед респондентів переважають такі шкали, як творча активність, комфорт та спілкування. Аналіз результатів за методикою "Якоря кар'єри" показав, що найвищим показником ціннісних орієнтацій в кар'єрі є служіння, а також виявлені високі показники за шкалами стабільності роботи та інтеграції стилів життя.

Кореляційний аналіз показав зв'язки між різними аспектами мотивації та ціннісними орієнтаціями. Зокрема, було встановлено, що є позитивний зв'язок між мотивацією до придбання знань та шкалами "автономія" та "виклик", а також між мотивацією до оволодіння професією та шкалою "соціальний статус". Також

були виявлені зв'язки між внутрішньою мотивацією та ціннісними орієнтаціями "служіння" та "автономія", а зовнішньою негативною мотивацією встановлено кореляцію з результатами за шкалами "інтеграція стилів життя" та "стабільність місця проживання".

На основі отриманих результатів була розроблена авторська тренінгова програма з метою підвищення рівня професійної мотивації студентів-психологів. Ця програма передбачає проведення десяти зустрічей та призначена для груп до 30 осіб.

РОЗДІЛ 3.

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ПСИХОЛОГА ПІД ЧАС ВІЙНИ

В розділі розкрито такі теми, як тренінг з вибору професії психолога під час війни та рекомендації щодо вибору професії психолога під час війни.

В умовах війни професія психолога набуває особливої важливості. Психологи надають необхідну підтримку як військовим, так і цивільним, допомагаючи їм справлятися з травматичним стресом, втратами та іншими психологічними проблемами. Для тих, хто розглядає можливість обрати цю професію, тренінги можуть стати важливим етапом у прийнятті рішення. Ця доповідь охоплює структуру та зміст тренінгу з вибору професії психолога під час війни, а також надає рекомендації щодо свідомого вибору цієї професії.

Тренінг з вибору професії психолога під час війни. Мета тренінгу: тренінг спрямований на те, щоб допомогти учасникам усвідомити значення професії психолога в умовах війни, зрозуміти специфіку роботи та прийняти усвідомлене рішення щодо вибору цієї професії. Структура тренінгу: вступ (10 хвилин), вітальне слово, пояснення мети тренінгу та огляд програми, знайомство (15 хвилин) коротке представлення учасників та вправи для побудови довіри, інформаційний блок (30 хвилин) огляд ролі психолога під час війни. Специфіка та виклики професії в умовах конфлікту. Етичні аспекти роботи психолога. Причини вибору професії (30 хвилин) Обговорення особистих мотивів учасників. Визначення основних причин вибору професії психолога під час війни через групову роботу. Навички та компетенції (30 хвилин) перелік необхідних навичок для психолога у військових умовах. Самооцінка учасниками своїх навичок. Практична частина (45 хвилин) рольові ігри та симуляції реальних ситуацій. Аналіз та обговорення результатів. Підведення підсумків (20 хвилин) обговорення вражень та висновків учасників.

Рекомендації щодо вибору професії психолога під час війни вибір професії психолога під час війни потребує ретельного обдумування і підготовки. Ось кілька ключових рекомендацій для тих, хто розглядає цю важливу професію: оцінка власної мотивації

внутрішні мотиви: розгляньте свої особисті мотиви. Чи є у вас сильне бажання допомагати людям, які переживають важкі часи? Чи відчуваєте ви моральний обов'язок підтримувати своїх співвітчизників?

Особистий досвід: власні переживання або досвід війни можуть бути важливим мотивом для надання допомоги іншим. Отримайте відповідну освіту в галузі психології. Це може бути ступінь бакалавра або магістра в психології з акцентом на клінічну або кризову психологію. Спеціалізовані курси: пройдіть додаткові курси та тренінги з кризового втручання, роботи з травмою та посттравматичним стресовим розладом (ПТСР). Розвиток навичок кризового втручання. Методики роботи вивчіть методики роботи з травмованими особами, включаючи техніки когнітивно-поведінкової терапії, психоедукації та кризового консультування. Практична підготовка: здобудьте практичний досвід через стажування або волонтерство у відповідних організаціях. Емоційна стійкість саморегуляція: розвивайте навички саморегуляції та емоційної стійкості. Це допоможе вам зберігати професіоналізм і ефективність у складних ситуаціях. Підтримка та самодопомога: використовуйте техніки самодопомоги та звертайтеся за підтримкою до колег або супервізорів у разі потреби. Етичні принципи конфіденційності дотримуйтесь етичних стандартів, включаючи принцип конфіденційності та захисту особистої інформації клієнтів.

Професійна етика: дотримуйтесь високих стандартів професійної етики, особливо у складних і конфліктних ситуаціях. Підтримка та супервізія професійна підтримка: знайдіть супервізора або ментора, який може надавати професійну підтримку і допомагати у складних випадках. Групи підтримки: беріть участь у групах підтримки для психологів, що працюють в умовах війни. Самоосвіта та професійний розвиток постійне навчання: постійно вдосконалюйте свої знання і навички через участь у семінарах, конференціях та професійних тренінгах. Актуальні знання: слідкуйте за новими дослідженнями та методиками у сфері психології, щоб бути в курсі останніх тенденцій і підходів. Готовність до викликів усвідомлення складнощів: усвідомлюйте можливі складнощі та виклики, з якими ви можете зіткнутися в умовах війни. Планування

і адаптація: будьте готові адаптуватися до змінних умов і розробляйте стратегії для ефективної роботи у складних ситуаціях. Вибір професії психолога під час війни — це серйозне рішення, яке вимагає відданості, підготовки та постійного розвитку. Дотримання цих рекомендацій допоможе вам успішно впоратися з викликами і надати необхідну допомогу тим, хто її потребує.

ВИСНОВКИ

1. У результаті теоретичного аналізу було впорядковано дослідження особливостей діяльності сучасного психолога під час війни; було виявлено, що ця професія вимагає від спеціалістів високого рівня професійних компетенцій і відповідальності. Основні методи діяльності включають психологічну консультацію, психотерапію, психологічне супроводження військових дій та гуманітарну допомогу. Причини вибору професії психолога в цих умовах можуть бути різними, включаючи бажання допомагати людям у складних ситуаціях, прагнення розуміти та допомагати вирішувати психологічні проблеми та соціальні конфлікти. У цілому, діяльність сучасного психолога під час війни має велике значення для забезпечення психологічної підтримки та допомоги військовослужбовцям, цивільному населенню та управлінням у складних та стресових умовах військового конфлікту.

2. Причини вибору професії психолога в умовах війни є важливим аспектом для розуміння мотиваційних факторів, які впливають на рішення молодих людей та професіоналів стати психологами. Це дослідження дозволяє розробити ефективні стратегії підтримки та розвитку цієї професії в кризових умовах. Основні причини вибору професії психолога під час війни. Альтруїстичні мотиви та бажання допомагати іншим. Війна викликає сильне бажання допомагати тим, хто страждає. Багато людей обирають професію психолога, щоб надавати підтримку тим, хто пережив травматичні події. Психологічна допомога розглядається як можливість зробити важливий внесок у суспільство, полегшуючи страждання і допомагаючи людям відновити своє життя. Особистий досвід травматичних подій. Особисті переживання війни або травматичних подій можуть стати потужним стимулом для вибору професії психолога. Люди, які самі пережили травму, часто відчують бажання допомогти іншим пройти через подібний досвід. Особистий досвід дає унікальне розуміння та емпатію, що є цінними у роботі психолога. Патріотичні почуття та соціальна відповідальність. Учасники досліджень часто вказують на патріотизм і бажання підтримати свою країну як на один з головних мотивів. Відчуття соціальної відповідальності та обов'язку перед своєю спільнотою мотивує

багатьох надавати психологічну допомогу тим, хто постраждав від війни. Професійний інтерес та кар'єрні можливості. Інтерес до психології як до науки та бажання розвиватися в цій галузі також відіграють важливу роль. В умовах війни потреба в кваліфікованих психологах зростає, що відкриває нові можливості для професійного зростання і кар'єрного розвитку. Пошук особистої реалізації та сенсу життя. Війна часто змінює ціннісні орієнтири людей, спонукаючи їх шукати глибший сенс у своїй діяльності. Професія психолога дозволяє знайти особисте задоволення та реалізацію через допомогу іншим, що стає важливим аспектом в умовах кризи. Вплив соціального оточення та приклади з життя. Приклади з життя відомих психологів, волонтерів або людей, які надають допомогу, можуть стати натхненням для вибору цієї професії. Соціальна підтримка з боку родини, друзів та освітніх установ також може стимулювати інтерес до психології. Альтруїстичні мотиви та бажання допомагати іншим є одними з найсильніших чинників вибору професії психолога під час війни. Люди, що обирають цю професію, часто керуються бажанням внести свій внесок у полегшення страждань інших та підтримку тих, хто постраждав. Особистий досвід травматичних подій значно впливає на рішення стати психологом. Ті, хто сам пережив травму, мають глибше розуміння та емпатію, що сприяє їхньому бажанню допомагати іншим.

3. В емпіричному дослідженні особливостей мотивації майбутніх психологів виявлено, що більшість респондентів надають перевагу позитивним навчальним мотивам, зокрема, придбанню знань. Внутрішня мотивація є основним стимулом для професійних дій. Зазначено, що найбільші мотивуючі сфери для респондентів творчість, комфорт і спілкування. За методикою "Якоря кар'єри" встановлено, що служіння є найвищим показником ціннісних орієнтацій у кар'єрі. Стабільність роботи та інтеграція стилів життя також важливі для респондентів. З результатів анкети випливає, що більшість студентів прагне найшвидше застосовувати отримані знання та планує після закінчення університету покращувати свою кваліфікацію. Більшість студентів хоче поєднувати теорію з практикою, а значна частина усвідомлює значення своєї галузі в суспільстві та має розуміння власних цілей. Також виявлено, що

більшість студентів проявляють рефлексивність, швидку адаптацію та схильність до емпатії, що корисно для майбутньої професійної діяльності.

4. У світлі складних умов воєнного конфлікту та потреби у психологічній підтримці для військовослужбовців, цивільного населення та управління, вибір професії психолога є важливим та відповідальним кроком. Для майбутніх психологів, які прагнуть працювати в умовах війни, рекомендується проведення тренінгів та навчання, що спрямовані на засвоєння основних принципів та методів роботи психолога під час війни. Такі тренінги можуть включати навчання психологічній консультації в стресових ситуаціях, психотерапії в умовах конфлікту, розвідувальні методики та етичні стандарти професійної діяльності під час війни. Рекомендації щодо вибору професії психолога під час війни також можуть включати дослідження власних мотивів і цілей, оцінку особистих якостей та вмінь, які є важливими для успішної роботи в таких умовах, а також знайомство з реаліями та особливостями психологічної діяльності в умовах війни через літературу, навчальні програми та практичні тренування. Вибір професії психолога під час війни вимагає ретельного обґрунтування та виваженості, але може бути корисним внеском у розв'язання психологічних проблем та підтримку людей у найважчі періоди їхнього життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альохіна Н. В. Дослідження мотивації навчання у вищому навчальному закладі Проблеми загальної та педагогічної психології : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. За ред. С. Д. Максименка. Т. XII. Ч. 6. К., 2010. С. 7–14.
2. Банцер В. С. Психологічні чинники формування управлінської творчості керівника: автореф. дис. канд. психол. наук: спец. 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. Одеса, 2010. 17 с.
3. Берестовська А. В., Сингаївська І. В. Група психологічної підтримки для людей, які втратили близьких, як метод психологічної допомоги. Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: тези доповідей IV Міжнародної конференції (Київ, 07 грудня 2022 р.). К.: Університет "КРОК", 2022. С. 387–391.
4. Бойченко Т., Колотій Н. Викладання курсу «Основи здоров'я» в загально-освітніх навчальних закладах (Експериментальний навчально-методичний посібник для вчителів). К. : ДП СМ, УІСД, 2004. 244 с.
5. Боліла А.П., Сингаївська І. В. Професійно-особистісні важливі якості психолога. Актуальні питання сучасної науки та практики: матеріали Науково-практичної конференції (15 листопада 2018 року, м. Київ). К.: Університет «КРОК», 2018. С. 492–494.
6. Бондарчук О. І. Психологія управління в освіті; АПН України, Ун-т менеджм. освіти. К.: УМО АПН України, 2009. 76 с.
7. Боришевський М. Й. Духовні цінності як детермінанта розвитку й саморозвитку особистості. Педагогіка і психологія. Київ: Педагогічна преса. 2008. С. 4957.
8. Вайсман Р.С. Розвиток мотиваційної сфери людини у старшій (студентській) відплаті: автореф дис. канд. психол. наук: 1999. 28с.
9. Василькевич Я.З. Психологічні чинники процесуальної динаміки пошукової активності в умовах професійного навчання : автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец.– загальна психологія, історія психології. К. 2009. 20 с.

10. Ващенко Л. С., Бойченко Т. Є. Основи здоров'я: Книга для вчителя. К.: Генеза, ЮНІСЕФ, 2005. 240 с.
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 173 с.
12. Вірна Ж. П. Мотиваційно-сміслова регуляція у професіоналізації психолога. Луцьк: Волинський державний університет. 2003. 320 с.
13. Вітенко І.С., Борисик А.С., Вітенко Т.І. Соціально-психологічний тренінг: цикл вправ для підготовки лікарівмедичних психологів. Київ. 2006. 128 с.
14. Вітковська О.І. Психологічні умови професійного самовизначення випускників середніх шкіл у процесі профконсультації. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07. – педагогічна та вікова психологія. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, Київ.
15. Власова О.І. Педагогічна психологія: навчальний-методичний посібник 2005 |Розділ 5 |2 ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА В СИСТЕМІ ОСВІТИ |2.2. Основні напрями роботи психолога освіти 145 с.
16. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. Основи здоров'я: Вправи для учнів. К: Алатон, 2005. 193 с.
17. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. Основи здоров'я: Посібник для вчителя. Алатон, 2005.
18. Галян І. М. Психодіагностика. 2-ге вид., стереотип. К.: Академвидав, 2011. 464 с.
19. Гончарук П.А., Сингаївська І.В. Загальна психологія: Пропедевтика (модульний підхід): Навч. посібник для студ. ВНЗ. К.: Університет економіки та права «КРОК», 2009. 220 с.
20. Горяня Л. І. Педагогічні умови організації навчально-виховного процесу курсу «Основи здоров'я». 2005. С. 61-63.
21. Долинська Л. В. Особливості професійного самовизначення студентів педвузу подвійних спеціальностей Л. В. Долинська Психологія: зб. наук. праць НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2000.

22. Дуб В. Г. Психологічні особливості становлення ціннісно-сміслової сфери майбутніх педагогів у процесі підготовки до професійної діяльності: автореф. дис. канд. психол. наук: спец. – педагогічна та вікова психологія 2015. 20 с.

23. Дуткевич Т. В. Практична психологія: вступ у спеціальність. К: Центр учбової літератури, 2007. 255 с.

24. Енрайт Д., Ірвін і Міріам Польстери. Загальні положення гештальттерапії, Усвідомлення і контакт 405с.

25. Єресько О. В. Особливості змісту шкільного предмета «Основи здоров'я». 2005. С. 56–59.

26. Збірник наукових праць: вип. 8. За ред. В. М. Синьова Кам'янець–Подільський 2016. 362 с.

27. Кияшко М. О. Життєвий вибір як чинник духовного розвитку особистості в юнацькому віці: дис.канд.психол. наук: спец. 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. 2012. 193 с.

28. Коваленко Н. П. Мотивація навчальної діяльності як запорука успішної професійної підготовки студента. Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості вищої освіти: матеріали 50-ї наук.-метод. конф. викладачів і аспірантів . Полтава, 2019. С. 13–16.

29. Кучеренко С.В. Розвиток самосвідомості осіб юнацького віку засобами колірного тренінгу авторефканд.психол. наук. Київ. 2011. 20с.

30. Махия В. П., Сингаївська І. В. Причини неуспішності студентів та шляхи їх подолання. Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: Міжнародна конференція (21-22 листопада 2019 року, м. Київ). К.: Університет «КРОК», 2019. Ч. 2. С. 454–456.

31. Мохнач Л. Ю., Сингаївська І. В. Особливості соціально-психологічної адаптації людей, які виїхали за кордон та тих, які лишилися в Україні під час війни. Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: тези доповідей IV

Міжнародної конференції (Київ, 07 грудня 2022 р.). К.: Університет "КРОК", 2022. С. 296–299.

32. Перепелиця П.С., Рибалко В.В. Психологія праці та професійної підготовки особистості. Розвиток особистості в процесі професіоналізації: професіогенез особистості. Хмельницький, 2001. С. 48– 67.

33. Подшивайлова Л. І. Вступ до спеціальності: психологія. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2011. 320 с.

34. Психологічний словник. В. І. Войтка. К. Вища школа, 1982. 216 с.

35. Психологія особистості: словник-довідник за редакцією Т. М. Титаренко. К. Рута, 2001. 320 с.

36. Радчук Г. К. Аксіопсихологія вищої школи: монографія. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. 380 с.

37. Ралітна Ю.О., Сингаївська І.В. Негативні психічні стани особистості в кризових життєвих ситуаціях. Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: тези доповідей III Міжнародної конференції (Київ, 02 грудня 2021 р.). К.: Університет "КРОК", 2021. С. 304–308.

38. Романова Ю. В. Ціннісні детермінанти розвитку професійного мислення майбутніх психологів: автореф. дис. канд. психол. наук: педагогічна та вікова психологія. К. 2014. 21 с.

39. Савицька О.В. Статеві та вікові особливості мотивів вибору професії та мотивів навчання студентської молоді. Проблеми сучасної психології: зб. наукових праць К-ПНУ ім. І. Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. 2013 С. 639–646.

40. Сингаївська І. В., Берестовська А. В. Особливості надання психологічної допомоги жінкам, які переживають втрату близької людини під час війни. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2024. № 1 (73).

41. Сингаївська І. В., Іванова О. В. Коучинговий підхід як інструмент для встановлення довірливих стосунків між батьками і підлітками. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2023. № 2 (70). С. 166–172.

42. Сингаївська І.В. Психологічна допомога вимушеним переселенцям під час війни. Підтримка психологічного здоров'я особистості в умовах війни: тези доповідей VI Всеукраїнських психологічних читань (Умань, 21 квітня 2023 р.). Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2023. С. 24–27.

43. Сингаївська І.В. Психологічні рекомендації з самопомоги вимушеним переселенцям. Теорія та практика психокорекції особистості: електрон. зб. матер. III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Умань, 26 жовтня 2023 р.). Умань : Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, 2023. С. 163–166.

44. Ткач Р. М., Сербова О. В. та ін. Юнгіанське консультування: кол. моногр. К. : Талком, 2021. С. 174–177.

45. Фоменко К.І. Губристична мотивація в структурі спрямованості особистості студентів : дис.. канд. психол. наук : 19.00.07 К.І. Фоменко. – Харків, 2011. 239 с.

46. Харченко Н., Дудник О. Особливості я-концепції майбутніх психологів. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2023. № 4 (72). С. 228–234.

47. Хекхаузен Х. Мотивація та діяльність . Харків , 2003. 860 с.

48. Хомич Г. О. Консультативна діяльність психолога у вищих навчальних закладах. Консультативна психологія. Вінниця Нілан ЛТД, 2014. С. 403–410.

49. Чаїнська М.О. Психологічні чинники оптимізації професійного аксіогенезу майбутніх педагогів: автореф. дис. канд. психол. наук: ІваноФранківськ, 2010. 20с.

50. Черепащук А.А. Рівні сформованості та шляхи підвищення мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів технічних спеціальностей. Вісник Черкаського ун-ту ім. Б. Хмельницького. 2008. С. 92–95

51. Яблонський А.І. Психолого-педагогічні умови формування мотиваційної готовності майбутніх учителів до професійної діяльності: автореферат дис. канд. психол. наук. Київ, 2013. 188 с

52. Arthur L., Marland H., Pill A., Rea T. Postgraduate professional development for teachers: motivational and inhibiting factors affecting the completion of awards *Journal of In-service Education*. 2006. Vol. 32.

53. Arkhypova, M. V. (2009) Doslidnytska kompetentnist maibutnikh inzhenerivpedahohiv [Research competence of future engineers-teachers]. Profesiine stanovlennia osobystosti: problem i perspektyvy: materialy Vmizhnar. nauk.-prakt. konf., 22-24 zhovtnia 2009 r. Khmelnyts. nats. un-t, In-tped. Osvity i osvity doroslykh, In-tprof.-tekh. osvity. Khmelnytskyi, S. 144-148. [in Ukrainian]

54. Bandura A. Self-efficacy *Harvard Health Letter*. 1997. Vol. 13. P. 3–39.

55. Arkhypova, M. V. (2009) Doslidnytska kompetentnist maibutnikh inzhenerivpedahohiv [Research competence of future engineers-teachers]. Profesiine stanovlennia osobystosti: problem i perspektyvy: materialy Vmizhnar. nauk.-prakt. konf. 22–24 zhovtnia 2009 r. Khmelnyts. nats. un-t, In-tped. Osvity i osvity doroslykh, In-tprof.-tekh. osvity. Khmelnytskyi, S. 144-148. [in Ukrainian]

56. G. Boy. - Boca Raton: CRC Press, 2010. P. 693 – 706.

57. Inquiry professional development for secondary science teachers *Journal of Science Teacher Education*. 2006. Vol. 17. N° 3. P. 185 –216.

58. Maksimenko S. Psychological potential of personal self-realization. *Social welfare: Interdisciplinary approach*. Vol.1(6) 2016. P. 92–100.

59. Nagels M. L'auto-efficacite` des apprenants. Pour une ingénierie de l'acquisition des compétences professionnelles. 8e Biennale del'éducation et de la formation, Lyon France. 2006. P. 1–6.

60. Skinner E. A. Perceived control: Motivation, coping, and development. *Selfefficacy: Thought control of action*. London 1992 P. 91–106.

61. Slider N., Noell G., Williams K. Providing practising teachers classroom management professional development in a brief self-study format *Journal of Behavioral Education*. 2006. Vol. 15. N° 4. P. 215 – 228.

62. Stoner J. F., Freeman R.E., Gilbert D.R. *Kierowanie*. Warszawa 1997.

63. Zins J.E., Weissberg R.P., Wang M.C., & Walberg H.J. Building academic success on social and emotional learning: What does the research say? New York : Teachers College Press 2004. 256 p

64. Zins J.E., Weissberg R.P., Wang M.C., & Walberg H.J. Building academic success on social and emotional learning: What does the research say? New York : Teachers College Press 2004. 256 p